

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та
національної безпеки
Кафедра економічної теорії, інтелектуальної
власності та публічного управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ПАЛАМАРЧУК ТЕТЯНИ МИКОЛАЇВНИ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 330.341.1:332.14
(індекс)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА
У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Т. М. ПАЛАМАРЧУК
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ЗАХАРІНА Оксана Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління за результатами попереднього захисту: ПАЛАМАРЧУК Тетяна Миколаївна допущена до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від « _____ » березня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

« _____ » березня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ПАЛАМАРЧУК Тетяна Миколаївна** захистила
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ПАЛАМАРЧУК Т. М. Державна інноваційна політика у сфері середньої освіти. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю – 281, публічне управління та адміністрування. – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

Об'єктом вивчення є система ресурсного забезпечення державної політики у сфері загальної середньої освіти, механізми формування державної політики у сфері загальної середньої освіти, підтримка функціонування органів місцевого самоврядування, які вже реалізують державну політику у сфері загальної середньої освіти безпосередньо на місцях.

Предметом кваліфікаційної роботи є вивчення удосконалення механізмів публічного управління в галузі у сфері освіти на регіональному рівні та механізмів її якісного функціонування.

Метою роботи є дослідження сутності, основних принципів, положень та особливостей формування механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти та визначення шляхів її якісного ресурсного забезпечення на регіональному рівні як надважливої умови існування української держави, оскільки розвиток галузі освіти - це вирішальний фактор мобільності на місцевому (регіональному) рівні.

У першому розділі висвітлено законодавчу базу, основні напрямки та проблеми освітньої державної політики. У другому розділі кваліфікаційної роботи висвітлені ресурси, ефективні механізми, концепції та регіональні програми для удосконалення механізмів державної освітньої політики на регіональному рівні. У третьому розділі - дослідження ефективності системи механізмів державної освітньої політики у сфері загальної середньої освіти в навчальному закладі та розвиток емоційного інтелекту учасників навчально-виховного процесу.

За результатами роботи зроблено висновки та пропозиції.

Ключові слова: Нова українська школа, державна політика у сфері середньої освіти, забезпечення освітньої політики, регіональна політика у сфері загальної освіти, реформування середньої освіти.

SUMMARY

PALAMARCHUK T. State innovation policy in the field of secondary education. – Qualifying work on obtaining an educational degree Master in specialty 281 «Public management and administration» – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The object of study is the system of resource provision of state policy in the field of general secondary education, mechanisms for forming state policy in the field of general secondary education, and support for the functioning of local self-government bodies that already implement state policy in the field of general secondary education directly in the field.

The subject of the qualification work is the study of improving mechanisms of state policy in the field of general secondary education at the regional level and mechanisms for its quality functioning.

The purpose of the work is to investigate the essence, main principles, provisions, and peculiarities of forming mechanisms of state policy in the field of general secondary education and to determine ways of its quality resource provision at the regional level as an extremely important condition for the existence of the Ukrainian state, since the development of the education sector is a decisive factor for mobility at the local (regional) level.

The first chapter highlights the legislative framework, main directions, and problems of educational state policy. The second chapter of the qualification work covers resources, effective mechanisms, concepts, and regional programs for improving mechanisms of state educational policy at the regional level. The third chapter covers the effectiveness of the system of mechanisms of state educational policy in the field of general secondary education in an educational institution and the development of emotional intelligence of participants in the educational process.

The conclusions and proposals are made based on the results of the work.

Keywords: New Ukrainian School, state policy in the field of secondary education, provision of educational policy, regional policy in the field of general education, reform of secondary education.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	8
1.1. Основні засади державної політики	8
1.2. Структурні елементи освітньої державної політики	13
1.3. Проблеми освітньої державної політики	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	16
2.1. Інституційна модель державної політики у сфері освіти на регіональному рівні	16
2.2. Ефективні механізми державної політики у сфері середньої освіти на регіональному рівні	17
2.3. Концепції і регіональні програми для удосконалення механізмів державної освітньої політики на регіональному рівні	19
РОЗДІЛ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ МЕХАНІЗМІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	26
3.1. Дослідження ефективності системи механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти	26
3.2. Дослідження ефективності системи механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти в Житомирській ТГ	29
3.3. Дослідження ефективності системи механізмів державної освітньої політики у сфері загальної середньої освіти в навчальному закладі та розвиток емоційного інтелекту учасників навчально-виховного процесу	30
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	41

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що державна політика України у сфері середньої освіти реалізується через модернізацію змісту освіти; удосконалення кадрового і ресурсного забезпечення; оновлену систему підготовки та перепідготовки педагогічних і управлінських кадрів; створені механізми управління загальною середньою освітою та забезпечення контролю за якістю освіти; удосконалену систему зовнішнього оцінювання (НМТ тест), прогнозування розвитку освітньої галузі через функціонування національної системи моніторингу якості освіти.

Метою роботи є дослідження суті, основних принципів, особливостей та, звичайно, постулатів які характеризують особливості формування механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти та визначення шляхів її якісного ресурсного потенціалу публічного управління в освітній галузі на регіональному рівні як надважливої умови існування української держави, оскільки розвиток галузі освіти – це вирішальний фактор мобільності на місцевому (регіональному) рівні.

Завдання роботи – обґрунтувати теоретичні та методологічні засади системи державної політики у сфері середньої освіти, визначити науково-практичні рекомендації щодо розбудови системи забезпечення якісного функціонування та ресурсного забезпечення освітніх управлінських процесів та сформулювати механізми їх функціонування.

Цілі роботи – визначити на основі аналізу процесів докорінної та системної реформи середньої освіти в Україні теоретичні засади державної політики у сфері загальної середньої освіти, що формуються під впливом загальноосвітніх та державних трансформаційних процесів, доцільність та ефективність шляхів та способи розв'язання проблем у сфері середньої освіти на регіональному рівні;

– розкрити сутність, структуру, якість освітніх процесів публічної політики в освітній галузі, визначення місця та ролі в системі, змістовної характеристики основних її елементів;

– здійснити аналіз поняття «державна політика у сфері загальної середньої освіти» з огляду на подальшу модернізацію системи загальної середньої освіти України.

– охарактеризувати становище адміністративно-правового врегулювання публічної політики у сфері забезпечення якості освіти, дослідити еволюцію основних ідей ресурсного підходу, визначити напрями та обґрунтувати доцільність його розвитку на основі аналізу державних стандартів загальної середньої освіти;

- дослідити процедуру узгодження дій суб'єктів освітньої політики як дієвого інструменту впливу держави на систему освіти для досягнення поставлених цілей як основи успішного функціонування всіх складових.

Предметом кваліфікаційної роботи є вивчення удосконалення механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти на регіональному рівні та механізмів її якісного функціонування.

Об'єктом вивчення є система ресурсного забезпечення державної політики у сфері загальної середньої освіти, механізми формування державної політики у сфері загальної середньої освіти, підтримка функціонування органів місцевого самоврядування, які вже реалізують державну політику у сфері загальної середньої освіти безпосередньо на місцях.

Методи дослідження: емпіричні (спостереження, моделювання, опис) та порівняльний аналіз, узагальнення, аналіз і вивчення літератури.

Перелік публікацій: А. Шегеда, Т. Паламарчук «Вимірювання розвитку емоційного інтелекту учнів початкових класів в умовах Нової української школи», електронний науково-методичний журнал «Житомирщина педагогічна», №2 (26), 2022.

Елементами наукової новизни є вироблення чіткої послідовності ефективних діючих управлінських процесів в ЗСО, отримано стислий

теоретичний блок, проведено аналіз публічної політики в освітній галузі, згенеровано практичні поради та рекомендації публічному управлінцю чи адміністратору для того, щоб уникнути різних суперечностей, які виникатимуть на окремих ділянках освітнього сегменту.

Методологію публічної політики в освітній галузі на регіональному рівні доповнено планом дій директора ЗСО відповідно діючої Концепції НУШ і розширено детальним аналізом впливу якісного публічного управління в освітній галузі на результати роботи ЗСО.

Питання, які розкрито, опрацьовано і описано мають прямий вплив на злагоджену роботу і високий результат у кожному процесі і забезпечать контроль за якістю освіти в ЗСО.

Практичним значенням цієї роботи є те, що в ній доведено, що можна набагато легше створити механізм публічного управління в освітній галузі, у конкретному ЗСО, також забезпечення контролю і гарної взаємодії усіх діючих ресурсів в ЗСО, якщо побудовано алгоритм і змодернізовано публічний управлінський процес у ЗСО.

Структура роботи: У першому розділі висвітлено законодавчу базу, основні напрямки та проблеми освітньої державної політики. У другому розділі кваліфікаційної роботи висвітлені ресурси, ефективні механізми, концепції та регіональні програми для удосконалення механізмів державної освітньої політики на регіональному рівні. У третьому розділі - дослідження ефективності системи механізмів державної освітньої політики у сфері загальної середньої освіти в ЗСО та розвиток емоційного інтелекту учасників навчально-виховного процесу.

За результатами роботи зроблено висновки та пропозиції.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1. Основні засади державної політики у сфері загальної середньої освіти

Державна політика у сфері загальної середньої освіти – це виключно функція органів держави, які визначають і реалізують її від імені нашої держави в межах загальнонаціональної політики. Суб'єктами реалізації державної політики у сфері освіти є Верховна Рада України, яка визначає публічну політику в освітній сфері освіти, Кабінет Міністрів України як центральний орган виконавчої влади в освітній галузі, а також інші центральні а також місцеві виконавчі органи, які вже реалізують державну політику у сфері освіти безпосередньо на місцях.

Формується та реалізується державна політика у сфері освіти через наукові дослідження, міжнародні зобов'язання, власне український та іноземний досвід з обов'язковим урахуванням прогнозів, індикаторів розвитку а також статистичних даних.

Загальні принципи державної політики у сфері освіти в нашій державі, основні напрями її розвитку зосереджені в документах найвищого рівня. У Конституції України, як в основному Законі України, передбачаються принципи реалізації освітнього права, забезпеченого державою (ст. 53); обов'язкове встановлення регульовальних законодавчих освітніх засад (ст. 92); забезпечення управління освітньою галуззю Кабінетом Міністрів України (стаття 116) тощо [5].

Особливість державної політики у сфері освіти регулюють Закон України «Про освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», Закон України «Про загальну середню освіту», Закон України «Про позашкільну освіту», Закон

України «Про професійно-технічну освіту», Закон України «Про фахову передвищу освіту», Закон України «Про вищу освіту».

Державна політика у сфері освіти реалізується через нормативно-правові документи щодо організації навчальної діяльності на поточних рік:

1. Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України Указ Президента України № 143/2022 від 16.03.22 року [25];

2. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні Указ Президента України №133/2022 від 14.03.2022 року [26];

3. Про введення воєнного стану в Україні Указ Президента України №64/2022 від 24.02.2022 року [27];

4. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі Указ Президента України № 195/2020 від 25.05.20 року [28];

5. Наказ МОН України від 30.04.2021 № 493 «Деякі питання здійснення державного нагляду (контролю) у сфері загальної середньої освіти» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 червня 2021 року за № 809/36431, 810/36432 [29];

6. Постанова КМУ від 26.04.2022 №483 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановами КМУ від 10.04.2019 №530 і від 15.09.2021 №957" (організація інклюзивного навчання в умовах воєнного стану) [30];

7. Постанова КМУ від 15.09.2021 №957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти [31];

8. Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти» [32];

9. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році [33];

10. Методичні рекомендації до проведення 01 вересня першого уроку: «Ми українці: честь і слава незламним!» 2022/2023 навчальний рік вум-1675405111370 [34];
11. Перелік рекомендованої МОН навчальної літератури на 2022/2023 навчальний рік [35];
12. Наказ МОН від 01.04.2022 №289 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти” [36];
13. Лист Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2022 р. № 1/8794-22 «Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році» [37];
14. Лист МОН України від 09.08.2021 № 1/9-404 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2021/2022 навчальному році» [38];
15. Лист МОН України від 10.08.2021 № 1/9-406 «Щодо окремих питань діяльності закладів дошкільної освіти у 2021/2022 навчальному році» [39];
16. Лист ІМЗО від 11.08.2021 №22.1/10-1775 «Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2021/2022 навчальному році» [40];
17. Наказ МОН від 30.07.2021 №868 “Про затвердження форм звітності з питань діяльності закладів загальної середньої освіти та інструкцій щодо їх заповнення” [41];
18. Постанова МОЗ від 23.08.2021 р. №8 “Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіт на період карантину у зв’язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)” [42];
19. Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі / 5 класах закладів загальної середньої

освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» [43];

20. Наказ МОН від 01.04.2022 №289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти» [44];

21. Лист Міністерства освіти і науки України від 10 серпня 2022 р. № 1/9105-22 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 н. р.» [45];

22. Лист Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2022 р. № 1/8794-22 «Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році» [46];

23. Деякі питання проведення у 2023 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти Наказ № 715 від 08 серпня 2022 року [47].

Реорганізація системи публічного управління, фінансового забезпечення та менеджменту освітньої галузі через децентралізацію, дерегуляцію, інституційну та фінансово-академічну автономію ЗЗСО, через змогу дотримуватись відповідальності закладу, і все це на основі Концепції НУШ, концепції реалізації через реформу публічної політики в освітній галузі на період з 2017 по 2029 рік. Проблеми та суттєве погіршення якості загальної середньої освіти упродовж 1992–2016 років вимагали негайного розв'язання. А саме збільшення обсягів фінансування; збільшення рівня оплати праці вчителя; краще матеріально-технічне забезпечення шкіл; дієва система управління освітою; оновлений зміст освіти та методики викладання.

У статті 5 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р.[2] закріплено положення про державну пріоритетність сфери освіти; спрямованість на забезпечення інноваційного, соціально-економічного й культурного розвитку суспільства; безпосередній взаємозв'язок фінансування освіти з інвестуванням у людський потенціал, сталий розвиток суспільства та

держави; сформовано перелік органів державної влади, якими визначено і реалізовано публічну політику у сфері освіти; прописано основні засади, на яких ґрунтується формування й реалізація такої політики, а також її мету; указано перелік документів державного прогнозування та стратегічного планування розвитку освіти, а також обов'язок органів влади забезпечувати вільний доступ до потрібних документів через оприлюднення на своїх вебсайтах. Найголовніше, що покладено на державу створювати умови для здобуття громадянської освіти.

У статті 6 Закону України «Про освіту» закріплено перелік засад публічної політики в освіті та важливих і потрібних принципів діяльності: людиноцентризм та верховенство права; обов'язкове забезпечення якості освіти і якості освітньої діяльності; також забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації та розвиток інклюзивного освітнього середовища; визначено науковий характер освіти та різноманітність освіти; обов'язковою є цілісність і наступність системи освіти; а також прозорість і публічність прийняття та виконання управлінських рішень; указано на відповідальність та підзвітність органів управління освітою і ЗСО перед суспільними інститутами; важливим є інституційне відокремлення контролюючої функції від контролю та функції забезпечення діяльності ЗСО; обов'язковою є інтеграція з ринком праці; нерозривний зв'язок зі світовою і національною історією, культурою, національними традиціями; визначена свобода у виборі видів, форм та темпу здобуття освіти чи освітньої програми, також закладу освіти, а також інших суб'єктів освітньої діяльності; обов'язковою є академічна доброчесність та свобода; вільний розподіл коштів, змогу підбирати кадри, організовувати роботу у закладі; демократизм; єдність навчання, виховання та розвитку; обов'язковим є патріотизм, повага до народу України, до традицій народу, бережне ставлення до того, що є історично-цінним для нього; формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції і законів України, непорушення їх; сформовано повагу до прав та свобод, нетерпимості до приниження фізичного, психічного, честі і гідності людини, насильства, а

також до дискримінації через колір шкіри, мову, статки; формування громадянської культури і толерантності; формування культури здорового та життєдіяльного, екологічно значимого, дбайливого ставлення до довкілля [1].

Важливим є неутручання усіляких релігійних організацій та різних політпартій в освітньо-виховний сегмент; а також державно-громадське управління та партнерство; державно-приватну співдію; обов'язкове сприяння навчанню впродовж життя та інтеграція в міжнародний освітній і науковий простір; нетерпимість та неприпустимість до будь-якої корупції чи хабарництва; доступність для кожної людини різних форм та типів освітніх послуг, що надаються державою через принцип рівних можливостей для всіх.

Таке детальне і ґрунтовне визначення основних засад лише підтверджує значимість освіти та необхідність належної державної політики у сфері освіти задля забезпечення прав людини й усього суспільства.

1.2. Структурні елементи освітньої державної політики у сфері освіти

Я. О. Тицька, кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Міжнародного гуманітарного університету, визначає державну політику у сфері освіти – як передбачену законами дію органів публічної влади для формування й реалізацію різних завдань у сфері освіти, удосконалення та розвиток системи освіти з метою задоволення потреб людини й суспільства. Важливою характеристикою політики в освітній галузі є:

- це один із невід'ємних елементів загальної політики держави;
- специфічна сфера, у якій вона реалізовується,
- сфера освіти;
- спеціальні органи державної влади, які визначені законодавством та задіяні в її визначенні й реалізації;
- обов'язкова підстава для реалізації – нормативно-правові акти;
- спрямованість на функціонування й розвиток системи освіти;

– здійснення від імені держави в особі органів та установ, які представляють усі гілки державної влади;

– наявність спеціальної мети – задоволення потреб людини й суспільства [14, с. 57].

Україна, як держава, є ключовим творцем освітніх систем, оскільки саме державні органи регулюють освітній процес на всіх рівнях. Саме тому в усіх офіційних документах нашої держави стверджується, що реалізація публічної політики в освіті покладається на центральний орган державної виконавчої влади в освітній галузі, міністерства та організації, котрим підпорядковуються ЗЗСО, місцеві органи, що мають певні зобов'язання та повноваження. Але у сучасних політичних умовах суб'єктами державної політики виступають як регіональні структури управління освітою (Департаменти), так і органи чи установи, котрі здійснюють діяльність, пов'язану з навчанням і вихованням дітей у світі: це ЮНЕСКО, звичайно співпраця з Міжнародним валютним фондом, ЄС, а також з Міжнародним фондом «Відродження». Склад і надані повноваження органів та установ, пов'язаних з політикою в освітньому секторі є для нашої держави власне українськими. Саме тому в офіційних державних документах указано, що об'єктами державної політики у сфері загальної середньої освіти політики виступають самі національні системи освіти, міжнародні зв'язки національних систем освіти та структурні елементи системи освіти. На думку Євгена Краснякова, принципи та завдання освітнього адміністрування вирізняються величезною статикою, але якщо вони міняються, то тільки через те, що міняється публічний курс України [13].

А дії суспільства й держави щодо системи освіти в задекларованих цілях мають змінюватися досить швидко, адекватно реагуючи на різні зміни в державі, та конкретні результати розвитку освітньої системи.

1.3. Проблеми освітньої державної політики

Оскільки збільшилась частка молоді, яка здобуває освіту за кордоном; стала гіршою якість і результати навчання на більшості території нашої держави та зниження показників України в міжнародних дослідженнях якості освіти PISA-2018 та PISA-2022, спроможності та привабливості для інновацій, які несуть прямий вплив на економіку України, наявність в системі освіти великої кількості шкіл з невисокою якістю освітніх послуг; суттєві відмінності в якості загальної середньої освіти між сільськими і міськими школами, навіть між окремими регіонами, а також недостатня мотивація до освіти значної частини молоді, тому проведення докорінної реформи загальної середньої освіти викликало похвалу Концепції реалізації публічної політики освітньому сегменті НУЩ з 2017 по 2029 рік, що зможе побороти той негатив, який накопичився за багато років, забезпечить рівність та згуртованість, гарний розвиток економіки та підвищить рейтинг України у світі.

Досвід Польщі, Чехії та інших країн Європи свідчить про величезний вплив таких реформ на розвиток економіки та підвищення рейтингу освітнього сектору серед інших країн.

РОЗДІЛ 2 .

АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

2.1. Інституційна модель державної політики у сфері освіти на регіональному рівні

Відповідно Стратегічного плану діяльності МОН до 2024 року місією МОН є необхідність отримати в Україні інклюзивну та інноваційну спільноту в освітньому сегменті, де кожна людина може розвивати чи удосконалювати свої таланти, бо для цього у неї є можливості, час, місце, бажання, вона може займатись цим усе своє життя, тому що спільнота наша згуртована і єдина, розвитку України [15]. МОН визначено основні пріоритети - стратегічні напрямки його публічної і цілеспрямованої діяльності на п'ять років:

1. Якісна та доступна дошкільна освіта.
2. Нова українська школа.
3. Сучасна професійна освіта.
4. Якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих.
5. Наука, що стимулює соціально-економічний розвиток держави.
6. Розвиток інновацій [15].

Також місія МОН в тому, щоб розробити і здійснити розроблене в державній політиці, яка всесторонньо розвиватиме людину як неповторну особистість і є найціннішим у державній спільноті, її талант, її розум, творчість і фізичний розвиток, її цінності та ідеали, її компетентності її правила життя серед інших людей, її здатність свідомо обрати чи спрямувати діяльність на якусь позитивну мету, для того, щоб потенціал українського народу збільшився, піднявся на новий, вищий рівень, через інтелектуальний, економічний, культурно-творчий, освітній рівень громадян для забезпечення успішності у сталому розвитку України як однієї з європейських держав. Потрібно розвивати, звичайно, і науку. Тому що саме наука є початком

економічного зростання, це частина національної культури та осередок освітнього круга. Потенціал безмежний, є умови, щоб його було реалізовано і в науці і науково-технічній діяльності, а потім використано ці досягнення для того, щоб задовольнити усі соціальні, економічні чи культурні потреби [15].

2.2. Ефективні механізми державної політики у сфері середньої освіти на регіональному рівні

Сьогодні якнайважливіше, щоб зміст базової середньої освіти, методики навчання і викладання відповідали сучасним вимогам сьогодення. Тому затвердження Державного стандарту середньої освіти на основі підходу, який опирається на компетентності, типових освітніх програм для базової середньої освіти було першочерговим завданням. Систематична експертиза та оновлення програм, розроблення чи вдосконалення оцінки компетентностей, набутих на рівні базової (9-тикласної) середньої освіти, розробленої та погодженої Концепції природничо-математичної STEM-освіти. А також повного осмислення та оновлення змісту профільної середньої освіти та освітніх методик відповідно до нинішніх вимог Державного стандарту профільної середньої освіти на основі компетентнісного підходу, типової освітньої програми старшої, яка має бути тільки профільною, середньої освіти, для цього потрібне забезпечення пілотного проекту усіма складовими. Це і учні, і вчителі, і підручники, і наочність, і мультимедійне обладнання, і програма для кожного предмету для старшої профільної школи, і розроблена система оцінювання тих компетентностей, які набуватимуться у профільній старшій школі та проведення моніторингу якості освіти, забезпечення участі України в дослідженні якості знань і вмінь у природничо-математичній галузі TIMSS-2023, PISA, проведення моніторингового дослідження щодо задоволеності батьків якістю і доступністю освіти, також для дітей з ООП- є першочерговими завданнями державної політики у сфері загальної середньої освіти. Також

рівень вмотивованості педагогічних працівників до безпосередньо педагогічної діяльності професійного розвитку, володіння сучасними методиками навчання, також покращення соціального статусу педагогів, підвищення зарплати педагогічних працівників ЗСО, обов'язково забезпечення умов для створення конкурентний осередків на ринку якісних послуг для підвищення кваліфікації вчителями, а також можливість за бажанням змінювати чи самостійно оплачувати цю послугу або повертати кошти, якщо педагогічний працівник самостійно оплатив собі курс чи декілька таких курсів, створення центрів професійного розвитку педагогічних працівників, можливість проведення супервізії (супроводу та підтримки) педагогічних працівників, розроблення та затвердження професійних стандартів педагогічних працівників, проведення сертифікації вчителів, затвердження нового положення про атестацію, ефективність створеної мережі навчальних закладів загальної середньої освіти, створення опорних закладів середньої освіти, проведення процедури якісного інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти, створено мережу сучасних ліцеїв, що забезпечуватимуть отримання профільної загальної середньої освіти за вибором самого учня, з академічним чи професійним напрямком, перехід до трирічної профільної середньої освіти.

Важливо, що забезпечено можливість навчатись у ЗСО дітям з ООП можливість отримати повну загальну середню освіту, а також консультацію або підтримку в інклюзивно-ресурсному центрі, який є поблизу ліцею чи гімназії, чи іншу послугу дітям з ООП, їх психолого-педагогічну оцінку, супровід. Здобувачі освіти навчаються в сучасному, зовсім безпечному, дуже комфортному, мотивуючо-інклюзивному, діджиталізованому освітньому середовищі, забезпечені швидкісним інтернетом, електронними підручниками, мультимедійним обладнанням, мобільними партами зі стільцями, наочністю паперовою чи електронною для навчання, новим обладнанням, у тому числі і математично-природничими STEM-лабораторіями, електронними освітніми ресурсами. Важливо, що одним із напрямків державної політики у сфері загальної середньої освіти є розробка методичних рекомендацій для якісних

профорієнтаційних занять в освітньому сегменті та задіяння громадського потенціалу, бізнесу, різних партнерів до продумання і впровадження політики профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти, а також створення таких умов, щоб провести профорієнтацію дітей з ООП, щоб врахувати можливості та інтереси, тому що можливості сприяють їх подальшому працевлаштуванню.

2.3. Концепції і регіональні програми для удосконалення механізмів державної освітньої політики на регіональному рівні

Житомирська область [3] – це регіон з динамічною економікою, базованою на використанні інновацій, конкурентних переваг і наявного потенціалу, комфортний для ведення бізнесу, інвестиційно-привабливий, благополучний і

безпечний для проживання, стабільного покращення якості життя та з високим

людським потенціалом. Реалізацію Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року передбачається здійснювати за такими стратегічними напрямками, які одночасно є стратегічними цілями:

- 1) посилення конкурентних економічних переваг регіону;
- 2) створення сучасного, комфортного і безпечного життєвого середовища в територіальних громадах;
- 3) стійке поліпшення якості життя та нагромадження людського потенціалу.

Відповідно до Стратегії розвитку Житомирської області на період до 2027 року оперативною ціллю 3.2. є якісна конкурентоздатна освіта та соціальний

захист кожного, хто його потребує (зміни від 24.12.2020 № 16) і визначений стратегічний пріоритет (перша стратегічна ціль) - забезпечення ефективного розвитку регіону шляхом забезпечення якісної конкурентоздатної

освіти, як ключового елементу формування людського капіталу; визначені завдання для досягнення даної цілі та індикатори її досягнення. За даними інформаційної системи управління освітою в Житомирській області є 696 закладів загальної середньої освіти, з них 40 знаходяться в Житомирській ТГ.

Шляхами для реалізації державної політики в Житомирській області та безпосередньо в місті Житомирі відповідно з Концепцією реалізації державної політики у галузі реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року є забезпечення проведення ґрунтовної та системної реформи загальної середньої освіти за такими напрямками:

- 1) запровадження новітнього принципу педагогіки партнерства, що базується на співпраці учня, вчителя і батьків;
- 2) схвалення нових державних стандартів в сфері загальної середньої освіти, розроблених з урахуванням компетентностей, що необхідні для успішної самореалізації особистості;
- 3) підвищення мотивації вчителя шляхом підвищення рівня його оплати праці, надання академічної свободи та стимулювання до професійного зростання;
- 4) удосконалення процесу виховання;
- 5) впровадження принципу дитиноцентризму (орієнтація на потребах учня);
- 6) ефективне управління та його децентралізація загальною середньою освітою, що створить умови для реальної автономії школи;
- 7) утворення нової структури школи, що дає можливість засвоїти новий зміст освіти та набути ключових компетентностей, котрі необхідні для успішної самореалізації індивіда;
- 8) утворення сучасного освітнього середовища, що забезпечить необхідні умови, засоби та технології для навчання вчителів, батьків та учнів,;
- 9) справедливий розподіл публічних (державних) коштів, що сприятиме рівному доступу всіх дітей до якісної освіти;

10) утворення потрібних умов щодо навчання учнів безпосередньо за місцем їх проживання, окремо у сільській місцевості, або забезпечення регулярного підвезення напряму до шкіл [16].

З метою довести зміни, указані вище в пункті 7, подаю рис. 2.1. управління закладами освіти, яка визначається Законом України «Про освіту» та установчими документами

Рис. 2.1.структура управління закладами освіти

Джерело: [1].

Засновник ЗСО або уповноважена особа для цього затверджує установчі документи, їх нову, удосконалену, редакцію, вносить зміни до цих документів, укладає дійсний строковий контракт або трудовий договір з керівником ЗСО, призначеним або обраним у порядку, який встановлено законами України та установчими документами ЗСО, при потребі чи з різних причин розриває строковий трудовий (контракт) договір з керівником ЗСО з важливих причин та дотримуючись виваженого порядку, визначеного законами, установчими документами ЗСО, затверджує фінансові документи та приймає звіти ЗСО у тих випадках та порядку, які визначених раніше, контролює фінансово-господарську діяльність ЗСО, виконання чи дотримання установчих документів ЗСО, чи створені у закладі освіти інклюзивні класи, групи продовженого дня, чи проводяться корекційні заняття, та розумного чи

приспосовано все для навчання учнів, контролює недопущення (дискримінації), привілеїв чи обмежень статі, віку, за ознаками іншої раси, кольорової шкіри, належність політичних, релігійних та інших переконань, наявність інвалідності, якогось іншого етнічного чи різного соціального походження, місця проживання, чи майнового, чи сімейного стану або іншими ознаками, реалізує різні права, передбачені законом та установчими документами ЗСО. Але засновник або уповноважена ним особа не втручається в діяльність закладу освіти, що здійснюється у межах його окремих, виділених, автономних прав, визначених на законодавчому рівні та діючими установчими документами. Засновник чи уповноважена ним особа делегує окремі свої повноваження органу управління ЗСО та/або піклувальній (наглядовій) раді ЗСО або створює ЗСО, що здійснювати освітню діяльність на трьох, двох або одному рівнях освіти.

На керівника закладу освіти покладене безпосереднє управління закладом і саме керівник відповідає за освітню, фінансово-господарську та іншу діяльність ЗСО. Саме керівник представляє заклад освіти у відносинах з публічними органами або місцевого самоврядування, фізичними чи юридичними особами і діє без довіреності в межах своїх, чітко визначених повноважень, передбачених законодавством та установчими документами ЗСО, організовує діяльність ЗСО; вирішує усі питання фінансово-господарської діяльності ЗСО; звільняє з посади працівників чи призначає, виділяє їх функції; організовує освітній процес, контролює, чи виконуються освітні програми; чи функціонує внутрішня система, яка забезпечує якість освіти; реалізує дієвий та відкритий громадянський контроль за діяльністю ЗСО; сприяє та створює умови, щоб діяв орган самоврядування в ЗСО; спонукає до здорового способу життя здобувачів освіти та педпрацівників; здійснює різні повноваження, передбачені законодавством та документами ЗСО. Важливо, що адміністрація чи директор ЗСО обов'язково дотримується статуту закладу та складеного трудового договору. Колегіальним органом управління ЗСО є педрада, яка

скликають для вирішення важливих питань у різних випадках, але в певному порядку, якого чітко дотримуються.

Саме рішення педради планують роботу ЗСО; схвалюють чи не схвалюють освітню (освітні) програму (програми) закладу, оцінюють результативність її (їх) виконання; формують процедури внутрішнього забезпечення якості освіти в ЗСО, включають той же механізм забезпечення академдобросовісності; розглядають різні питання для того, щоб покращити та вдосконалити технічно-методичне забезпечення освітньої траєкторії; приймають рішення про випуск чи переведення учнів, про видачі документів про рівень отриманої учнем освіти, нагородження за всі навчальні успіхи; вирішують питання про підвищення кваліфікації, дійсність сертифікатів, розвиток творчої ініціативи, проведення семінарів, організацію заходів та різних освітніх процесів, навіть участі в експериментальній, дослідницькій чи іншій діяльності, яка постійно є у ЗСО, співпраці з іншими ЗО, науковими установами, фізичними та юридичними особами, які тим чи іншим чином опосередковано чи прями впливають на розвиток освітньої галузі; ухвалюють рішення щодо нагородження, морального та матеріального заохочення учнів (вихованців), вчителів; розглядають різні питання щодо відповідальності учнів (вихованців), працівників закладу та інших учасників навчального процесу за невиконання ними визначених обов'язків; ініціюють проведення позапланового, що є дуже важливим, інституційного аудиту ЗСО та проведення громадянської акредитації ЗСО; розглядають усі питання, які визначені статутом ЗСО до її повноважень.

Обов'язковим є громадське самоврядування в закладі освіти, що дотримується усіх принципів з статті 70 Закону України «Про освіту». Громадське самоврядування в ЗСО - це право учасників процесу як безпосередньо, так і через органи громадянського самоврядування разом вирішувати організаційні питання та забезпечувати освітній простір в ЗСО, щоб захищались права та інтереси, організовувалось дозвілля та оздоровлення дітей.

У ЗСО діють самоврядування здобувачів освіти; органи самоврядування працівників ЗСО; батьківське самоврядування; громадянське самоврядування учасників освітнього сегменту ЗСО. Вищим колегіальним органом громадського самоврядування ЗСО є загальні збори (конференція) колективу. У ЗСО функціонують МО, що охоплюють вчителів та різних спеціалістів певного професійного напрямку (рис. 2.2).

ФОРМУЛА НОВОЇ ШКОЛИ

Рис. 2.2. Схематичне зображення формули «Нової» школи

Джерело: [15].

Також створюються за рішенням засновника наглядова (підкувальна) рада закладу освіти, до складу якої не входять здобувачі освіти та працівники цього ЗСО, та підкувальна рада, яка бере участь у визначенні стратегії розвитку ЗСО та контролює її виконання; залучає кошти; аналізує оцінювати діяльність ЗСО, його директора; контролює виконання кошторису або бюджету ЗСО і вносить відповідні поради чи якісь інші пропозиції, які обов'язково розглядаються директором ЗСО; робить подання засновнику ЗСО про преміювання або відкликання керівника ЗСО через різні обставини або події, які відбулись, якщо уже вивчено підстави, і вони визначені законами. Важливо, що державні і комунальні ЗСО відокремлено від церкви, від різних релігійних

організацій, вони обов'язково є світськими. Приватні ЗСО, які засновано різними релігійними організаціями, можуть, звичайно, бути релігійно спрямованими у своїй навчальній діяльності. Політичні партії (об'єднання) ні в якому разі не втручаються в освітню діяльність ЗСО. Також ЗСО заборонено створення осередків політичних партій та політичні сили не функціонують.

РОЗДІЛ 3.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

3.1. Дослідження ефективності системи механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти

Реформування змісту загальної середньої освіти передбачало утворення абсолютно нових інших сучасних державних стандартів для ЗСО, які повинні ґрунтуються на особистісно-орієнтованому, обов'язково на компетентнісному до навчання, враховують вікові психічні чи фізичні відмінності кожного учня ЗСО, різні особливості розвитку, передбачають здобуті ними всілякі навички чи уміння, які їх успішно самореалізують, оберуть професію, влаштують, налагодять професійну діяльність, особисте життя, громадянську активність [2].

Усі стандарти ґрунтуються на порадах Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу “Про основні компетентності для навчання протягом усього життя”. Уже розроблено Державний стандарт початкової освіти та Державний стандарт базової середньої освіти; розробляється Державний стандарт профільної середньої освіти.

Важливими компетентностями є змога спілкування державною і рідною в якщо вони мають відмінності, мовою, математична грамотність, володіння різними іноземними мовами, природничі компетентності, усілякі технології, та інформаційно-цифрова компетентність, соціальн-громадянську компетентність, фінансова грамотність, обов'язково підприємливість, уміння навчатися усе життя, загальнокультурну полілогічну грамотність, екологічну грамотність і здоровий спосіб життя.

Реформація педагогіки в освітній галузі загальної переводить до партнерства між батьками, учнем, вчителем, що впливає ґрунтовну підготовку вчителів, а для цього обрано нові методики і технології навчання, зокрема

інформаційні та комунікативні технології. Якщо створено умови для навчання інклюзивного дітей з ООП, обов'язково треба розробляти індивідуальні програми їх розвитку, що включають корекційно-реабілітаційні заняття, психолого-педагогічний супровід та забезпечувати такий процес різними засобами. Коли йде реформування системи публічного управління в освітньому секторі, ЗСО розробляє і впроваджує власну освітню програму чи різні програми, але вони усі будуються відповідно до того Державного стандарту, який задіяний, можна змінити статус бюджетної установи і стати неприбутковою організацією, зберегти податкові пільги, якщо потрібно, і дуже важливо - фінансову автономію.

Щоб досягнути цілей Концепції, потрібно забезпечити різнопланові стимулювання або заохочення вчителя до професійного і, обов'язково до індивідуального зростання через надану йому академічну свободу, матеріальний стимул, підвищити розряд у Єдиній тарифній сітці.

Усі заклади загальної середньої освіти зобов'язані і оприлюднюють відомості про кошти, які прийшли з бюджету та інших джерел; як покрились видатки, чи забезпечено педагогічну складову у навчального процесі в ЗСО, чи вистачило освітньої субвенції; чи удосконалена формула, за якою розрахована освітня субвенція, чи є рівномірно рівний доступ до якіснозначимої освіти; як створено даний доступ, чи дотримались необхідних для цього умов навчання і виховання дітей 6-10 років, тих, хто вчиться у початковій школі близько до місця проживання, саме у сільській місцевості; чи створено умови для збільшення державно-громадського партнерства у співфінансуванні і спільному управлінні школами; чи дотримано на місці принципу «гроші ходять за дитиною» для всіх учнів і для кожного, особливо якщо потребують підтримки діти з ООП, які навчаються разом з іншими дітьми у школах, де все або частково пристосовано для цього; де є рівний доступ до бюджетного фінансування шкіл з бюджетів і не залежить від форми власності ЗСО.

За строками реалізації Концепції вже запроваджено (2018 рік) новий Державний стандарт початкового навчання, враховано компетентності, які

дадуть успішну особистість; доопрацьовано програми і навчальні плани, запроваджено компетентнісний та антидискримінаційний напрямок підходу в початковій школі ЗСО; утворено опорні школи базового рівня у сільській місцевості; запроваджено навчання авторів різних альтернативних підручників та підготовку діючих експертів, щоб підготувати сучасні підручники, вибір яких знову робили у лютому 2023 року для учнів 1-го класу, створено національну електронну платформу і розміщено електронні курси та підручники (<https://pidruchnyk.com.ua>), розроблено електронні підручники, запущено платформу для змішаного, дистанційного навчання чи просто повторення матеріалу «Всеукраїнська школа онлайн», систему дистанційного навчання для підвищення кваліфікації вчителів; спрощено систему документообігу, оптимізовано звітність в системі ІСУО та ДІСО, запроваджено електронні форми документів; розпочато роботу з формування системи забезпечення якості освіти; забезпечено різноманітність форм здобуття початкової освіти.

Також відповідно другого етапу Концепції запроваджено (2022 рік) новий Державний стандарт базової середньої освіти, у якому знову враховано компетентності, також створюється нова система підвищення кваліфікації вчителів і керівників шкіл; має бути проведена інвентаризація закладів загальної середньої освіти та закладів професійної освіти для створення мережі профільних закладів освіти; має бути забезпечене досконале вивчення різних обраних іноземних мов у старшій (профільній) школі, що відповідає Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”; також сформовано мережу опорних шкіл базового рівня; розроблено професійні стандарти педагогічної діяльності вчителя та директора; у процесі створення мережа установ незалежної сертифікації вчителів; але вже створено регіональні органи з питань забезпечення якості освіти та система внутрішнього удосконаленого забезпечення якості освіти в ЗСО (2022 рік). Заплановано створення системи незалежного оцінювання (ЗНО) результатів навчання, звичайно, отриманих компетентностей за курс (після 9-го класу) базової середньої освіти.

На третьому етапі (2023—2029 роки) розробляється, затверджується (2023 рік) та запроваджується (2027—2029 роки) новий Державний стандарт профільної освіти, у якому врахуються компетентності, необхідні для того, щоб з ЗСО вийшла молода людина, яка готова успішно самореалізуватись, обрала собі професію, напрямок діяльності, подальшого навчання, що створить скоротить тривалість навчання на бакалаврській програмі вищої освіти в середньому на 45 кредитів; сформується мережа профільних шкіл (2025 рік); переглядеться і сформується система незалежного оцінювання випускників тощо.

Після повномасштабного вторгнення Російської федерації на територію України з 24.02.2022 року деякі освітні програми взагалі фінансуватись у 2023 році не будуть. У 2023 році фінансування необхідних заходів для розвитку реформи Нової української школи не буде, зменшено освітню субвенцію на 7,7 млрд грн. Виділено субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – на облаштування безпечних умов в закладах загальної середньої освіти та придбання шкільних автобусів (1 млрд. грн) та передбачено кошти на розвиток дистанційної освіти (150 млн. грн).

3.2. Дослідження ефективності системи механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти в Житомирській області

Відповідно до Концепції НУШ для реалізації публічної політики у сфері реформування освітньої галузі "Нова українська школа" до 2029 року станом на 15 вересня 2023 року в Житомирській області 32 опорні школи, з них 21 школа – в ОТГ, 11 шкіл – в районах. В громадах уже функціонує 35 філій опорних шкіл. Чотири навчальні заклади включені до проекту створення нового освітнього простору – це Гришковецька, Хорошівська, Романівська гімназії, Липненська ЗОШ I-III ст. Опорні школи – це нова система загальної середньої освіти, сучасної, прогресивної та якісної освіти для дітей початкового навчання,

які живуть і навчаються в маленьких населених пунктах. Кожна опорна школа (ліцей) має філії, не менше трьох. Філія – це школи першого ступеня для дітей, які вчаться у початковому сегменті, тобто з 1 по 4 клас. Після закінчення 4 класу діти навчатимуться в гарній опорній школі (ліцеї). Початкова школа обов'язково максимально наближена до місця проживання учня, а після закінчення початкової школи для переходу в середню (базову) діти з 5 по 9 клас зможуть їздити до місця навчання шкільними автобусами. ЖОДА повідомила, що Урядом виділено 200 млн. грн і покращено матеріально-технічної бази опорних шкіл та на 600 млн грн придбано шкільні автобуси і проспівфінансовано з місцевим органом влади. «В області учні навчаються у 80 опорних школах. У громадах також функціонує 69 філій опорних шкіл. Крім цього, 4 навчальні заклади включені до проекту створення нового освітнього простору – це Гришковецька гімназія, Хорошівська гімназія, Липненська ЗОШ I-III ст. та Романівська гімназія». Саме тому для комфортного навчання дітей в опорних школах здійснено утеплення та ремонт приміщень, створено медіатеки, нові сучасні класи. Реконструйовано та відновлено ЗСО за кошти ДФРР та коштом місцевих бюджетів. Для довозення дітей до утворених опорних шкіл за 2 останні навчальні роки на Житомирщині закуплено 58 шкільних автобусів.

Від початку вторгнення РФ з 24.02.2022 року було пошкоджено майже 80 закладів освіти Житомирської області [17].

3.3. Дослідження ефективності системи механізмів державної освітньої політики у сфері загальної середньої освіти в навчальному закладі . Розвиток емоційного інтелекту

Відповідно до Концепції НУШ для реалізації публічної політики у сфері реформування освітньої галузі "Нова українська школа" на час до 2029 року та Закону України «Про освіту» ліцей №23 міста Житомира ім.М.Очерета ЗСО

має стратегію та дотримується процедури забезпечення якості освіти; розробляє систему та механізми забезпечення академічної доброчесності; оприлюднює критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів; оприлюднює критерії, правила і процедури оцінювання педагогічної діяльності педагогічних; забезпечує наявність таких потрібних ресурсів для організації освітнього процесу в ЗСО, самостійної роботи здобувачів освіти в ЗСО; інформаційних систем для ефективного управління закладом ЗСО; створює в закладі освіти інклюзивне освітнє середовище; безпечний освітній простір для всіх здобувачів освіти. У 2022-2023 навчальному році максимально будуть задіяні всі ресурси для підвищення якості освітніх послуг та результативності роботи з обдарованими дітьми; створення цілісної системи моніторингу; покращення результативності НМТ тесту, безпека навчального процесу та його учасників, вдосконалення дистанційного формату освіти, розвитку STEM-освіти, а також продовження реформ Нової української школи для 5-9 класів; компенсація освітніх втрат; посилено національно-патріотичне виховання, формується активна громадянська позиція, проводиться просвіта з питань власної безпеки; надається вчасно і постійно психологічна підтримка і допомога.

Зміни в системі оцінювання в початкових класах та в п'ятих класах через реформу Нової української школи запровадили формувальне оцінювання у розрізі до законів України «Про освіту» [3] і «Про повну загальну середню освіту» [4], Державного стандарту початкової освіти [7], Концепції Нової української школи (2016), наказу МОН від 13.07.2021 року № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти» [6], виділили головне завдання у простеженні за індивідуальним поступом учня ЗСО, або індивідуальною утвореною траєкторією розвитку дитини. Під час формувального оцінювання часто з'являлись і з'являються труднощі, які викликані низьким рівнем розвитку емоційного інтелекту здобувача освіти та успішно долаються тільки за умови правильного чіткого усвідомлення напрямів і цілей формувального оцінювання і філософії такого оцінювання, якщо дотримано основних етапів і

виконано умови запровадження; виміряно індивідуальний ступінь розвитку емоційного інтелекту на початку навчання в ЗСО та прослідковано динаміку його постійного розвитку. Великий ефект дає у формувальному оцінюванні та в розвитку емоційного інтелекту виконання правил та чітке слідування принципам партнерства. Якщо застосовувати метод вимірювання розвитку емоційного інтелекту, можливо простежити динаміку розвитку, удосконалення якості освітніх послуг, що співпадає із засадами державної політики у сфері загальної середньої освіти. Важливо вміти вимірювати визначені періоди ступеня розвитку емоційного інтелекту, стежити за динаміку його розвитку під впливом переліку факторів, що обумовлюють рівень та характерні індивідуальні особливості емоційного інтелекту, розуміння, керівництво власними емоціями, управління емоціями інших людей тощо. Моніторингове (аналіз) дослідження якості розвитку емоційного інтелекту, а саме самоконтролю, самосвідомості, управління відносинами, соціальної чуйності є життєвонеобхідним, застосування факторно-критеріальної моделі щодо вимірювання критеріальних показників надає можливість відстежувати динаміку вдосконалення діяльності усіх учасників навчального процесу, це значно допоможе виявити причини відхилень від очікуваних результатів.

Тому внутрішній моніторинг, вимірювання освітніх показників з урахуванням емоційного інтелекту є перспективним напрямком, оскільки дозволяє отримувати інформацію про поточний стан освітньої діяльності та її учасників, а також враховувати показники при створенні умов соціально-психологічні для особистісного розвитку або реалізації

Отже, проблема розвитку та вимірювання емоційного інтелекту, хоча і має велике практичне значення і в даний час мало вивчена як теоретично, так і експериментально, вимагає ретельних наукових досліджень, що має стати перспективою для подальших досліджень. Сучасний новий погляд на освіту, сучасна реальність вимагає пошуку розумного поєднання думок і емоцій, щоб встановити гармонію між людським розумом і навколишнім світом.

ВИСНОВКИ

Ефективність державної політики у сфері загальної середньої освіти ґрунтується та реалізується через модернізацію змісту освіти; удосконалення кадрового і ресурсного забезпечення; оновлену систему підготовки та перепідготовки педагогічних і управлінських кадрів; створені механізми управління загальною середньою освітою та забезпечення контролю (зовнішнього та внутрішнього) за якістю освіти; удосконалену систему зовнішнього оцінювання (НМТ тест у 2023 році), прогнозування розвитку освітньої галузі через функціонування національної системи моніторингу якості освіти. Державна політика у сфері загальної середньої освіти - виключно функція публічного сектору, який визначає та реалізує її в межах загальнонаціональної політики. Тому її удосконалення, відшліфовування механізмів її ефективної реалізації через децентралізацію, дерегуляцію, зміну інститутів, фінансового забезпечення освітніх закладів.

Але проєктування, постановка цілей та завдань освіти і визначення шляхів їх досягнення у навчальному закладі; організація освітнього процесу; мотивація його учасників на якісну роботу; контроль як спосіб виявлення відхилень від мети; моніторинг; регулювання та аналіз отриманих результатів здійснюється безпосередньо в закладі загальної середньої освіти і регулюється на регіональному рівні, як і вимірювання та контроль за дотриманням діючих нормативних вимог, забезпечення і правових, і економічних, і матеріально-технічних умов надання якісної освіти; на успішну реалізацію функцій контролю за дотриманням цих вимог і досягненням поставлених цілей; на оцінювання програм, результатів та систем якості, розвиток емоційного інтелекту учнів та педагогів, сертифікацію працівників, що в цілому безпосередньо впливає на якість освітніх послуг, тому є пріоритетним в удосконаленні механізмів державної політики у сфері загальної середньої освіти на регіональному рівні.

Законом України «Про освіту» (ст. 41) визначено завдання запровадження системи забезпечення якості освіти, функціонування якої спрямовано на гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до закладів освіти та органів управління освітою; постійне і послідовне підвищення якості освіти, а також надання допомоги закладам загальної середньої освіти щодо підвищення якості освіти. Складовими є внутрішня і зовнішня системи забезпечення якості освіти та визначено велику кількість нових для вітчизняного освітнього сегменту процедур, які забезпечать якість: інституційна акредитація, громадська акредитація, ЗНО, проведення аудиту, моніторингу якісних показників, проведення атестації, сертифікації, громадського нагляду, стандартизація тощо. Є зміни в процедурі ліцензування освітньої діяльності та акредитації освітніх програм, наданні рекомендацій закладам загальної середньої освіти щодо організації ефективного освітнього простору, що буде сприяти зменшенню проблем управління освітою, забезпечить соціальну рівність та згуртованість, економічний розвиток і конкурентоспроможність системи публічного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII
2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти. Офіційний вебпортал парламенту України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020>.
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року. Освіта.UA. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/ (дата звернення: 20.03.2023).
4. Стратегія розвитку Житомирської області на період до 2027 року : від 18.12.2019 р. № № 1722 : станом на 24 груд. 2020 р.
URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/11/strategiya-rozvytku-zhytomyrskoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku.pdf>.
5. Корнілова І. М. Види регіональних інноваційних. Формування ринкових відносин в Україні. 2011. № 1. С. 181–188.
6. Луцків, О. М. Регіональні інноваційні системи: чинники формування та пріоритети розвитку. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2008. № 1. С. 207–214.
7. Полякова Ю. В. Ефективність регіональних інноваційних систем. Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет. 2016. № 6. С. 272–276. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/6_ukr/46.pdf.
8. file:///C:/Users/Lida/Downloads/Duur_2011_4_14.pdf
9. Узунов В. В. Інноваційний потенціал та особливості протікання регіонального інноваційного процесу [Електронний ресурс]. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2012. Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=639>
10. Наконечна Т. Ю. Регіональна інноваційна політика як фактор зростання національної економіки. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2010. Т. 1. С. 67–72.

11. Підоричева І. Ю. Актуальні питання розвитку національних і регіональних інноваційних систем. *Наука та інновації*. 2015. Т. 11, № 2. С. 20–30.

12. Дубницький В. І. Регіональна соціально-економічна система: теоретичні аспекти державного управління та процесу розвитку. *Економічні інновації*. 2012. № 51. С. 116.

13. Красняков Є. Державна політика в галузі освіти та її фінансове забезпечення / Є. Красняков // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2009. Вип. 4. С. 283-290. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2009_4_37

14. Тицька Я. О. Державна політика у сфері освіти: правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 2 (23). С. 55–60. URL: http://pjuv.nuoua.od.ua/v2_2018/14.pdf.

15. Головна | Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Новини/2020/01/strat_plan_mon_2024.pdf

16. Перун В. Від початку вторгнення РФ було пошкоджено майже 80 закладів освіти Житомирщини, - Бунечко. LB.ua. URL: https://lb.ua/society/2022/06/27/521388_vid_pochatku_vtorgnennya_rf_bulo.html.

17. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти» від 13.07.2021 року № 813. URL:

18. <https://imzo.gov.ua/2021/07/15/nakaz-mon-vid-13-07-2021-813-pro-zatverdzhenniametodychnykh-rekomendatsiy-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia-uchniv1-4-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/>

19. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Державних стандартів початкової освіти» від 24.07.2019 р. № 688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/688-2019-%D0%BF>.

20. Шегеда А. Ф., Стефанович О. П. Експертна оцінка перспективного педагогічного досвіду. Нова педагогічна думка : наук.-метод. журнал. 2017. № 1 (89).

21. URL: [https://eab.com.ua/emociinii-intelekt-deniel-goylman-korotkii-zmist knigi](https://eab.com.ua/emociinii-intelekt-deniel-goylman-korotkii-zmist-knigi).

22. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

23. Державний стандарт початкової освіти https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/54258/

24. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : Постанова від 20.09.2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.

25. Про загальнонаціональну хвилину мовчання за загиблими внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України Указ Президента України № 143/2022 від 16.03.22 року.

26. Про продовження строку дії воєнного стану в Україні Указ Президента України №133/2022 від 14.03.2022 року.

27. Про введення воєнного стану в Україні Указ Президента України №64/2022 від 24.02.2022 року.

28. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі Указ Президента України № 195/2020 від 25.05.20 року.

29. Наказ МОН України від 30.04.2021 № 493 «Деякі питання здійснення державного нагляду (контролю) у сфері загальної середньої освіти» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 червня 2021 року за № 809/36431, 810/36432.

30. Постанова КМУ від 26.04.2022 №483 "Про внесення змін до порядків, затверджених постановами КМУ від 10.04.2019 №530 і від 15.09.2021 №957" (організація інклюзивного навчання в умовах воєнного стану).

31. Постанова КМУ від 15.09.2021 №957 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти».

32. Наказ МОН України від 13.07.2021 № 813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти».

33. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році.

34. Методичні рекомендації до проведення 01 вересня першого уроку: «Ми українці: честь і слава незламним!» 2022/2023 навчальний рік вум-1675405111370.

35. Перелік рекомендованої МОН навчальної літератури на 2022/2023 навчальний рік.

36. Наказ МОН від 01.04.2022 №289 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти».

37. Лист Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2022 р. № 1/8794-22 «Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році».

38. Лист МОН України від 09.08.2021 № 1/9-404 «Про переліки навчальної літератури та навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в освітньому процесі закладів освіти у 2021/2022 навчальному році».

39. Лист МОН України від 10.08.2021 № 1/9-406 «Щодо окремих питань діяльності закладів дошкільної освіти у 2021/2022 навчальному році».

40. Лист ІМЗО від 11.08.2021 №22.1/10-1775 «Методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти у 2021/2022 навчальному році».

41. Наказ МОН від 30.07.2021 №868 “Про затвердження форм звітності з питань діяльності закладів загальної середньої освіти та інструкцій щодо їх заповнення”.

42. Постанова МОЗ від 23.08.2021 р. №8 “Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв’язку поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)”.

43. Методичні рекомендації щодо особливостей організації освітнього процесу у першому (адаптивному) циклі / 5 класах закладів загальної середньої освіти за Державним стандартом базової середньої освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

44. Наказ МОН від 01.04.2022 №289 “Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти” .

45. Лист Міністерства освіти і науки України від 10 серпня 2022 р. № 1/9105-22 «Щодо організації виховного процесу в закладах освіти у 2022/2023 н. р.».

46. Лист Міністерства освіти і науки України від 02 серпня 2022 р. № 1/8794-22 «Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році».

47. Деякі питання проведення у 2023 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти Наказ № 715 від 08 серпня 2022 року.

ДОДАТКИ